

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
רחם סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 5775333-03

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"ב ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 631

מסכת מנחות ק"ט-חולין ו'

בס"ד, כ"ד סיון תשע"א

השבוע בגליון

- מסכת חולין - הכל שוחטין
- מי ראוי לשמש כשוחט
- שלשת שלבי השחיטה

- האם השחיטה היא מצווה?
- ההבדל בין מצוות שחיטה למצוות מזוזה
- ברכת השחיטה בישיבה, מדוע?

דבר העורך

יהי חלקי מחלקכם

על הרב אליעזר ל. אפשר לומר, שעם נסיון חיים עשיר כל כך שהספיק לצבור, אפילו טיפש יכול להיות חכם. שפתו עשירה וקולחת. קולו העמוק, החרוז קמעה, מעניק גוון מיוחד לדבריו, ואם לא תעצרנו באדיבות, תמצא עצמך עומד ומשוחח עמו שעות ארוכות, כשמעשיה רודפת מעשיה, סיפור מזנב בסיפור, תוך שהוא מתבל את דבריו במשלים "וורטים" ושלל רעיונות. בעברו הרחוק, הצעיר, היה מחלץ ילדים מצ'יפורני המסיון. שנים אחר כך הוא מצא את עצמו עוסק בקירוב רחוקים, ועם הזמן הפך לאחד הפעילים הבולטים בתחום תנועת התשובה בברית המועצות, תחת אפס של שוטרי ובלשי הק.ג.ב.

זקנו מתבדר ברוח, והוא צוחק מלא פיו כשאני שואל אותו "ר' אליעזר, מה בדעתך לומר לשומעי לקחך בסעודת הסיום של מסכת מנחות". כל מי שמכיר אותו יודע, שר' אליעזר לעולם אינו מכין את משאו אלפי סיפורים, משלים ומעשיות מסודרים במוחו, וכל אחד מהם נשלף ברגע המתאים. השאלה "מה בדעתך לומר לשומעי לקחך", נראית לו כלקוה מעולם אחר, ובכל זאת, לטובת קוראי "מאורות הדף היומי", ר' אליעזר התיישב על ספסל ברחובה של עיר, הרהר דקה או שתיים, ובהתרגשות רבה החל לספר את אחת המעשיות היותר מרטיטות שבצלונג.

אחד הדברים המופלאים ביותר ביהדות שנרמסה תחת המגף הקומוניסטי, היה הדחף האדיר של יהודים צעירים, שלא ראו מעולם את קירותיו הפנימיים של בית הכנסת, ללמוד תורה. הנשמה היהודית נכספה אל אלוקיה ואל תורתה. כנציגים

מסכת חולין - הכל שוחטין

בעזרת ה' יתברך סיימנו את מסכת מנחות, וכעת נעבור מעולם ה"קדשים" לעולם ה"חולין". מסכת חולין היא מהמסכתות הארוכות בש"ס, וסוגייתה עוסקת בנושאים מעשיים וחשובים ביותר. מסכת חולין היא אחת המסכתות המגוונות ביותר, מאחר שהיא עוסקת במספר נושאים שונים לחלוטין, ולפיכך, הלומדים אותה מגלים עניין רב וסיפוק גדול בגין המושגים הרבים הנגלים לעיניהם במהלך לימודה של המסכת.

המסכת שלפנינו: תחילה נלמד בפרוטרוט על דיני השחיטה, אשר בלעדיהם הבהמה והעוף הם "נבלה". בפרק השלישי נעסוק בסימני הטריפות ובעלי חיים ובסימני הכשרות של בהמות, עופות, דגים וחגבים. בפרק שלאחריו נשלים פרטים שונים מן הנושאים שנלמדו בפרקים הקודמים, ובעיקר נעסוק בדיון עובר של בהמה שנשחטה - "בן פקועה" ובדיני טומאת נבלה. מכאן ואילך, הפרקים גדושים בנושאים שונים הנלווים לענייני שחיטה וכשרות. בפרק ה' נעיין בפרטי מצוות לא תעשה "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד", ובפרק הבא אחריו נחשף למצוות כיסוי הדם של חיה ועוף שנשחטו. בפרק השביעי נלמד על איסור גיד הנשה, ואילו איסור בשר בחלב וספיחיו, נידון בהרחבה בפרק השמיני. בפרקים הללו גם נתוודע לשאלות הגדולות של תערובת היתר באיסור, ובאפני ביטולם. דיני אבר מן החי, כמו גם פרטים נוספים של דיני טומאת נבלה, מפורטים בפרק התשיעי ובפרק העשירי ובפרק י"א נלמד על דינים שונים הקשורים למתנות כהונה. הפרק החותם את מסכת חולין, עוסק בהלכות מצוות שילוח הקן.

מסכת חולין היא מעין אי של ענייני בשר החולין בטיבורן של המסכתות העוסקות בדיני קדשים, ויש אומרים כי זהו מקור שמה "חולין", או "שחיטת חולין", כפי שהיא מכונה פעמים רבות על ידי רש"י. הרמב"ם (בהקדמה לפירוש המשניות) מסביר, כי מסכת חולין נקבעה בסדר המשניות לאחר מסכת זבחים ומנחות, משום שגם התורה עוסקת בדיני הבאת קרבן לבית המקדש, והיא מסמיכה לכך את אכילת בשר החולין (דברים יב/טו): "רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר".

במסכת חולין, אשר הלכותיה מפורטות בחלקו הראשון של חלק יורה דעה בטור ובשולחן ערוך, עסקו הכל מאז ומעולם, ולא היה מעולם רב ומורה הוראה שהלמו את כינויים, אשר לא ידעו מסכת זו על בוריה.

צעילוי נשמת

איש רב פעלים וישר דרך
הר"ר **אברהם ארונספלד** ז"ל
ב"ר דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז בסיון תש"ס
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידו בני המשפחה שיחי

צעילוי נשמת

הר"ר **משה הגר** ז"ל
ב"ר יוסף דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז בסיון תשמ"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידו האחים
הר"ר **מרדכי הגר** ומשפ' שיחיו - ניו יורק
הר"ר **דוד הגר** ומשפ' שיחיו - לוס אנג'לס

צעילוי נשמת

מרת **אסתר איינהורן** ע"ה
ב"ר דוד ז"ל
נלב"ע כ"ג בסיון תש"ס
תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה ידידו
הר"ר **חיים נפתלי איינהורן** ומשפ' שיחיו - פ"ת

לעילוי נשמת

מורנו הגה"ח רבי **שמואל צבי קובלסקי** זצ"ל
בן הר"ר בנימין ז"ל נלב"ע כ"ג בסיון תשנ"ג
תנצב"ה

נר ה'
נשמת
אדם

ידיעות יסודיות ביותר: יש לציין, כי במסכת זו טמונות ידיעות יסודיות ביותר בהלכה, ואף שבמהלך שיעור הדף היומי בלתי אפשרי לרדת לעומקה של הלכה, אך הלומד רוכש מושגים חשובים הנוגעים לשאלות הצעות מידי יום במטבח ובצלחתו, והוא ער לבעיות וספקות שספק אם הבחין בהם טרם לכן.

דף ב/א הכל שוחטין

מי ראוי לשמש כשוחט

בסעיף הראשון של הסימן הראשון בחלק יורה דעה של השולחן ערוך, הרמ"א מפרט מי ראוי לשמש שוחט: "לא ישחוט, אף על פי שיודע הלכות שחיטה ומומחה, עד ששחט ג' פעמים בפני חכם ומומחה בהלכות שחיטה, שיודע שהוא רגיל וזריז שלא יתעלף (טור בשם הרמב"ם). ולכן נוהגים שאין אדם שוחט אלא אם כן נטל קבלה [כתב שהוא מוסמך לשחוט]- לפני חכם (אגור בשם הלכות א"י). ואין החכם נותן לו קבלה, עד שידע בו שהוא יודע הלכות שחיטה ובקי ביד. ולכן נוהגים שכל הבאים לשחוט, סומכים עליהם לכתחילה... ובקצת מקומות נוהגים להחמיר עוד, שהמקבל נוטל כתב מן החכם, לראייה שנתן לו קבלה. וכל שוחט, אף על פי שנטל קבלה, יראה שיחזור לפרקים הלכות שחיטה, שיהיו שגורים בפיו ובלבו שלא ישכחם, (מהר"ר יעקב הלוי בשם מהר"ש). וכמו שהדין בהלכות שחיטה ובמי שבא לשחוט, כך הוא הדין בהלכות בדיקות הריאה ובמי שבא לבדוק, ודינם ומנהגם שוה בכל זה, (ד"ע). ויש לבית דין לחקור ולדרוש אחר הבדוקים והשוחטים, ולראות שיהיו בקיאים ומומחים וכשרים, (מהר"ו סימן נ). כי גדול איסור המכשלה בשחיטות ובדיקות המסורים לכל".

חזרה לפרקים על הלכות שחיטה: כוונת הרמ"א באמרו "לפרקים" היא, שעל השוחט לחזור בכל חודש על הלכות שחיטה! ("באר היטב" ס"ק ח'). וב"באר הגולה" כתב בשם מהר"ל, כי בשלושים הימים הראשונים לעבודתו, על השוחט לחזור בכל יום על הלכות שחיטה ועל הלכות בדיקה, עם תום שלושים הימים הראשונים, עליו לחזור על הלכות אלו כל שלושים יום, ועם סיום שנתו הראשונה כשוחט, עליו לשנן הלכות אלו פעם בתקופה, ואם לא עשה כן שחיטתו פסולה!

שו"ב: מאז ומקדם ידוע, כי על השוחט להיות ירא שמים מרבים, ולא לחינם רבים מתהדרים בתואר שו"ב, ראשי תיבות שוחט ובודק, עד שיש שאימצוהו לשם משפחתם. הצורך בשוחט ירא שמים מובהק, אינו חומרא בעלמא, אלא הדבר נוגע לגופי ההלכות הבסיסיות של תהליך השחיטה, כלהלן.

שלשת שלבי השחיטה: כידוע, התהליך הכולל של הכשרת הבהמה לאכילה על ידי השחיטה, מורכב משלושה שלבים. א. בדיקת הסכין. ב. השחיטה. ג. בדיקת הריאה.

בדיקת הסכין: רבינו יונה כותב בספרו "שערי תשובה" (שער ג' אות צ"ו) כי פעולת בדיקת סכין השחיטה דורשת זהירות רבה והקפדה רבתי: "ואשר איננו ירא, לבו לא יבין לדקדק בבדיקת הסכין, כי צריך לכונן את לבו במאד מאד בבדיקתו, הלא תראה כי יבדוק אדם פעמים שלש ולא ירגיש בפגימה דקה ואחר כן ימצאנה, כי הכין לבו באחרונה". אכן, תפקיד בדיקת הסכין היה מסור בידי החכם או הרב, ושוחט שלא תראה את סכיניו לרב לפני השחיטה, היה מנודה! (להלן ח"א). ה"שולחן ערוך" (יו"ד סימן י"ח סעיף י"ז) מציין, כי בתקופות מאוחרות יותר נהגו למנות אנשים מיוחדים לתפקיד זה, והרב או החכם מוחלים להם על כבודם, כי הם זהירים וזריזים. ברם, בעל "שולחן ערוך הרב" (סימן י"ח קו"א ס"ק ט') מציין, כי הרבנים לא מחלו על כבודם כי אם לאלו שיראת ה' על פניהם, והאחרים אינם רשאים לבדוק סכינים!

השחיטה: כידוע (לקמן ב/ב), עד אחד נאמן באיסורים, בשונה מדיני ממונות ודיני אישות, בהם יש צורך בשני עדים לכל הפחות. לדעת הרא"ם, אף על פי כן, עד אחד אינו נאמן להעיד כי בהמה מסויימת נשחטה כדת וכדין, משום שכנגד עדותו קיימת "חזקת איסור" של הבהמה, שהיא אסורה באכילה, ועד אחד אינו נאמן נגד "חזקה", ורק עד הידוע לנאמן וכשר, רשאי להעיד (מרדכי, חולין, סימן תקע"ט). יש, איפוא, צורך בשוחט ירא שמים, שאם לא כן, במקרה שהוא שחט את הבהמה בגפו, הוא לא יהא נאמן להעיד כי שחט את הבהמה כדת וכדין. יש להדגיש, כי דעתו של הרא"ם אינה מוסכמת ולא התקבלה להלכה (עיין "פרי מגדים" בפתיחה, וב"ערוך השולחן" סעיף ד'), אך כל הפוסקים חוזרים ומזהירים, שחובה לאכול משחיטתו של שוחט ירא שמים בלבד המדקדק בקלה כבחמורה, כדברי ה"באר היטב" (ס"ק כ"ט), "שלא ליתן קבלה לשום אדם שהוא קל בדעות, כי אם ליראי שמים".

בדיקת הריאה: בדיקת הריאה נעשית כדי לשלול אפשרות שהריאה נקובה, או אינה בריאה ועקב כך הבהמה "טריפה". אף על פי שרוב הבהמות אינן "טריפות", חובה לבדוק את הריאה מפני ה"טריפות" המצויות בה (ש"ך שם), וה"שולחן ערוך" (יו"ד סימן ל"ט סעיף א') מזהיר: "וכל הפורץ גדר לאכול בלא בדיקה, ישכנו נחש".

רק ירא שמים רשאי להקל: בנוגע לשני חששות "טריפה" העלולים להתעורר בריאה, כתב ה"שולחן ערוך" (שם סעיף י"א, י"ג), כי במקרים מסויימים אפשר להקל, אך הוא מסייג את דבריו: "ואין סומכין על קולא זו, אלא בבדוק כשר וירא את ה' מרבים!" הא למדנו, כי הצורך בשוחט ובבודק ירא שמים מרבים הוא חיוני ביותר, משום שבדוק אשר אינו זוכה להכלל בהגדרה זו, אינו רשאי להקל.

רכים וזעירים, הם היו מגיחים מחורים לא צפויים, לאחר סערה אימה שהתחוללה על ראשם, מטים את גופם לכיון האור ומנסים לשאוב יותר ממה שהם מסוגלים להכיל.

"אני זוכר", הוא מגיב את קולו, מכווץ את עיניו, ומפנה מקום למספר יהודים שהתקבצו סביבו כדי לשמוע את המעשה, "שאיירע פעם, שהחלטנו לייסד שיעור תורה במרכז לנינגרד. הביקוש היה עצום, והמשתתפים המיועדים היו מוכנים לטוול על עצמם את הסיכון הגבוה הכרוך בהשתתפותם בשיעור תורה. סטודנט צעיר ונלהב ארגן מקום מסתור, אני דאגתי למספר עתקים של מסכת שבת, והשיעור קם והיה.

אשרת שהייה שלי עמדה לפוג, ונותר לי עוד יום אחד בלבד כדי להדריך את הקבוצה, ובעיקר את מגיד השיעור המיועד, בחור מבוגר שזה עתה הכיר את שפת עמו ואת ניבה.

נשעה הנקובה הם חמקן פנימה, איש איש בתורו, בשקט, בחשאי, שוחחו בלחש, וכאשר המזמנים התקבצו, הדלת ננעלה על מסגר וברית, הגמרות נשלפו ממקום מחבואם, ו"מגיד השיעור" החל לקרוא את הגמרא.

אם אתנסח בעדינות, אומר כי לא היה להם קל. היה עליהם להתמודד עם לשון הקודש, עם השפה הארמית, עם שפתו של רש"י המתובלת בלעז"ם צרפתיים. חלקם הטיבו להתמודד עם הקריאה בחומש, אך כאן, להפתעתם, הניקוד 'נעלם', ארמית ועברית התחלפו ביניהם ללא הרף. על דבר אחד הסכימו הכל - שבת זה 'סבוטה'.

השיעור הסתיים. נפרדתי מהם לשלום ויצאתי בדרכי המפותלת לארץ הקודש, כשבליבי תפילה שבביקורי הבא אמצא אותם בריאים ושלמים, מחוזקים ואיתנים ביהדותם, באמונתם ובליומדם. הכל היה בסדר. חוץ מדבר אחד.

הביקוש היה רב על היצע. פתרון ראוי לשמו, לא נראה באופק, אך הכל נתנו את עיניהם באחד המשתתפים. איש לא אמר לו מילה. חלילה, אך מארגני השיעור והמשתתפים היותר פעילים, היו דנים רבות בינם לבין עצמם, אם לא היה מן הראוי שיפנה את מקומו לאחר. הוא לא התקדם. השפה לא נקלטה במוחו. דברי הגמרא לא חדרו אליו. מצער ככל שיהא, אלה היו פני הדברים.

כעבור חצי שנה, נסעתי ל"טיוול" נוסף בברית המועצות. הזדרזתי לבקר בכל המקומות שבהם ייסדנו שיעורי תורה מחתרתיים, ביניהם גם בשיעור הצפוף, ההתרגשות היתה גדולה, נקל לשער. הם התקדמו יפה מאד, ידיעותיהם התרחבו, ולפעמים הם אפילו הבינו את הגמרא. באמת. לאחר סיום השיעור, אחד המשתתפים לקחני לפינה, ושח בפני את ההתלבטות שהם ניצבים בפניה לגבי השתתפותו של אותו יהודי בשיעור.

אינני יודע מה לומר לך, השבתי לו בכנות, אינני יודע.

רבנו של עולם. מי יכול לענות תשובה על שאלה כזו.

למחרת התעכבתי קמעה, והופעתי במקום הכינוס כחמש דקות לאחר תחילת השיעור. נכנסתי אל המקום, ומצאתי את כולם יושבים בצפיפות ומאזינים בדריכות לדבריו של אחד המשתתפים שדיבר במהירות עצומה, בהתרגשות גדולה. למרות שאני שולט בשפה הרוסית ברמה סבירה, לא הבנתי מדבריו אף לא מילה אחת. הכל היה נשמע לי כמו מילה אחת ארוכה.

עמדת מן הצד, לא רציתי להפריע להם. הוא שילב דיבורו תנועות ידיים נמרצות, הרים את שרוולי חולצתו, התנשף בכבוד, דפק על השולחן, גילם דו-שיח בין שני בריונים אלימים. דרמה אמיתית. את דבריו הוא סיים במשפט מוחץ ודרמטי, כך בכל אופן ניחשתי על פי תגובותיהם הנרגשות מאד של הנאספים, שטפחו על כתפיו נמרצות, התחבקו איתו, וזקן הנאספים אף נשקו על מצחו. מחווה נדירה לרוסי מצוי.

דף ב/א הכל שוחטין

האם השחיטה היא מצווה?

ארבעים הדפים הראשונים של מסכת חולין מוקדשים לענייני שחיטה. בעמדנו על מפתן דלתה של מסכת חולין ראוי לברר באופן יסודי את מהותה של פעולת השחיטה.

ברור לכל כי בעל חיים שלא נשחט אסור באכילה. בחייו משום איסור "אבר מן החי", ובמותו משום איסור "נבלה". איש אינו חולק על כך ששחיטת בעל חיים טהור מתירה את האיסורים הללו והבהמה מותרת באכילה. ברם, מוסכמות אלו אינן טומנות בחובן כל ידע בנוגע לשאלה הבאה:

האם פעולת השחיטה היא מצווה מן התורה?

הבה"ג, ראש מוני המצוות, אינו מונה את השחיטה כמצווה! הרמב"ן (בהשגותיו לספר המצוות שורש ב') מפרש כי השחיטה אינה מצווה, אלא התורה הורתה כי פעולת השחיטה משילה מעל הבהמה את האיסורים שהיו דבקים בה אלמלא השחיטה. בעל התשב"ץ (זהור הרקיע אות פ"ב) מביא הוכחה מעניינת מאד לשחיטה זו. במדרש (תנחומא פרשת שלח ט"ו) נאמר, כי בכל פעולה שיהודי עושה קיימת מצווה מן התורה. כגון, על פעולת החרושה נצטוונו: "לא תחרוש בשור ובחמור", וגם בפעולת השחיטה קיימת מצווה - מתנות כהונה, שיש להעניק לכהן את הזרוע ואת הלחיים ואת הקיבה. המדרש מתייחס מפורשות לפעולת השחיטה, ואינו אומר כי היא בעצמה מצווה... (ועיין "ברכת כהן", חולין, שיעור א' מש"כ ליישב).

לעומת הבה"ג, הרמב"ם (ספר המצוות מצווה קמ"ו ובהל' שחיטה פ"א הל' א'; עיין לקמן ז"א מחלוקת תנאים בזה) כותב: **"מצות עשה** שישחוט מי שירצה לאכול בשר בהמה, חיה ועוף ואחר כך יאכל". ברור מאליו, כי אין כוונתו שכל אדם חייב במצווה זו, אלא שהרוצה לאכול בשר, מצווה עליו לשחוט את בעל החיים לפני כן. ראשונים רבים אחרים, אף על פי שאינם מתייחסים לשחיטה כמצווה עשה, מגדירים אותה כאיסור עשה (תוס' שבועות כד/א ד"ה "האוכל") או כלאו הבא מכלל עשה (הראב"ד בהשגות למנין המצוות מצוה קמ"ו, עיין ריטב"א יבמות לב ובהגהות שם. ועיין "פרי מגדים" בפתחה שורש ה' שכ"ה להלכה. וכתב שם נפק"מ לדינא).

תמיהה עצומה צצה ועולה לנוכח מחלוקת ראשונים זו. החובה לשחוט בעל חיים בטרם אכילתו, נלמדת מן הפסוק (דברים יב/כא) "וזבחת". התורה מצווה אותנו לשחוט! כיצד, אם כן, תתכן בכלל אפשרות לטעון כי השחיטה אינה מצווה? שמא תאמר, כי פעולה שאדם אינו מצווה עליה, אינה נחשבת מצווה, היינו: אדם אינו חייב לשחוט ולאכול, לעומת זאת, אדם חייב לשבת בסוכה, לאכול מצה ולתקוע בשופר, הן אם רוצה והן אם לאו - הרי בתורה פזרות מצוות רבות שאדם אינו מצווה לעשותן, כגון, מצוות ציצית ומצוות מזוזה, שלכאורה, אין כל הבדל ביניהן לשחיטה. שהרי, בכולן אין אדם חייב, אך אם לבש בגד ארבע כנפות - עליו להטיל בו ציצית, אם נכנס לגור בבית - עליו לקבוע בו מזוזה, ואם הוא מבקש לאכול בשר - עליו לשחוט. אם אינו רוצה ללבוש בגד ארבע כנפות, אם אינו חפץ לדור בביתו, אם הוא מבקש להתנזר מאכילת בשר, מצוות אלו אינן חלות עליו. יש, איפוא, לברר, מה ההבדל בין המצוות הללו.

ההבדל בין מצוות שחיטה למצוות מזוזה: הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (בהגהות על ה"שולחן ערוך", סימן ח) כותב, כי אין כל דמיון בין המצוות הללו, ובעיון קל אפשר להבחין, כי קיים הבדל תהומי ביניהן. שהנה, לאחר שאדם לבש בגד בעל ארבע כנפות, חל עליו חיוב גמור להטיל בו ציצית, כמו כן, עם כניסתו להתגורר בביתו הוא מתחייב לקבוע בו מזוזה. שונה הוא המבקש לאכול בשר, שמעולם לא חל עליו חיוב, אם לא ישחוט - לא יאכל. אין פעולה מקדימה הגורמת את חלות המצווה ואת חיובה, ולפיכך, השחיטה אינה מצווה.

ברכת השחיטה בישיבה, מדוע? הבדל עקרוני זה בין מצוות מזוזה ומצוות ציצית למצוות שחיטה, מוצא את ביטוייו במספר הלכות. אחת מהן, כתב ה"מגן אברהם" (או"ח סימן ח' ס"ק ב'), כי על הציצית יש לברך בעמידה, אך את ברכת השחיטה אפשר לברך בישיבה (עיין שם ביאורו). לאור האמור מובן היטב, כי אין להקיש ממצוות ציצית שהאדם התחייב בה למצוות השחיטה.

הבנו אל נכון את שיטת החולקים על הרמב"ם והסוברים כי השחיטה אינה מצווה, עד שכעת נוצר צורך להבין, על מה ראה הרמב"ם לקבוע כי פעולת השחיטה היא מצווה?

הגאון רבי ברוך שמואל הכהן דויטש שליט"א ("ברכת כהן" שם) מבאר זאת באופן נפלא. דעת הראשונים החולקים על הרמב"ם מבוססת על ההנחה, כי מטרת פעולת השחיטה היא להסיר את איסור "נבלה" הרובץ על כל בהמה מטה, ולפיכך, אין כל סיבה להתייחס לשחיטה כאל מצווה אלא כאל הסרת איסור. ברם, אם היינו מסכימים על כך, שתחילה הורתה התורה על השחיטה, וכתוצאה מכך בהמה שאינה שחטה היא "נבלה", שוב לא ניתן לומר שמטרת השחיטה היא למנוע איסור "נבלה". מעתה, עצם

כשך ההתרגשות, הם הושיבוני בראשם ופענחו עבורי את שהתרחש לנגד עיני.

הדובר היה אותו יהודי שלא הבין מאומה מן הנלמד. ככל הנראה הוא הבחין בהתלבטות שליוותה את שהותו במקום, והוא החליט לשתף את המשתתפים בשיעור בסיבת נוכחותו במקום, ולהעביר לידיהם את ההחלטה כדת מה לעשות.

לפני שנים, הוא סיפר, ישבתי במסעדה כלשהי ואכלתי לתומי. לפתע, ללא הודעה מוקדמת, אנשי ק.ג.ב זינקו לתוך המסעדה, שלפו אקדחים והורו לכל הנוכחים לשכב על הקרקע. תוך דקות מצאתי את עצמי כבול באזיקים, מובל בניידת משטרתית לבית המעצר. האמינו לי, לא ידעתי על מה ולמה. לאחר מכן התברר לי, כי באותה מסעדה נכחו מספר אנשים בעלי דעות 'משוחררות' יתר על המידה, והחוקרים ביקשו להוכיח את קשרי עם הקבוצה החתרנית.

התחננתי, בכיתי, צעקתי, הבטחתי ואמרת, כי אין, לא היה ולא יהיה לי קשר כל שהוא עם אנשי אותה קבוצה. אך מאומה לא הועיל. בוקר צהרים וערב, לילה ויום, היו החוקרים הנוקשים חוזרים על אותו משפט: "אם ישבת איתם, סימן שאתה מהם". אני חזרתי על טענותי, הם חזרו על טענותיהם, המלוות במכות נמרצות, שהותירו בי סימנים עד היום, ולבסוף נענשתי בהתאם.

חברי היקרים, הוא פנה אליהם. לאחר פטירת, כאשר התייצב בפני בית דין של מעלה, ככל הנראה לא אדע לחזור על שורה אחת בגמרא, אולי אפילו לא על משפט אחד. אבל אני אגלה את דוועי הכולה, ואומר למלאכי השמים, "אתם רואים, הם לימדו אותי, שאם ישבת איתם, סימן שאתה מהם". רבונו של עולם, באמת לא הבנתי מאומה ממסכת 'סבטה', אבל ישבתי איתם, אני מהם, אני מהם, אני מהם!!!

הכל קמו וחייבוהו, "אין ספק, אתה מאיתנו. לוואי שאחננו גם נהיה איתך..."

הנאספים סביב ספסלו של ר' אליעזר שאפו נשימה עמוקה. אמעשה.

ר' אליעזר מחה את דמעותיו, כשאני מספר מעשה זה אני חווה אותו כאילו הוא מתרחש זה עתה, הסביר בחוסר נעימות, והמשיך את דבריו: "בכוונה בחרתי את המעשה הזה לסיים מסכת מנחות. לומדי הדף היומי מסיימים כעת ללמוד שתי מסכתות העוסקות בענייני קדשים. יתכן שחלק מהלומדים בשיעור שלי לא הבינו את כל הנושאים, לא מן הנמנע שלא עלה בידם לרדת לעומק כל המושגים, אפשר שהם לא הצליחו להבהיר לעצמם די הצורך את המרכיבים הרבים ואת הפריטים העדינים הכרוכים בסוגיות אלו. אבל אני אומר להם, אחי ורעי! אתם משלנו, מלגיונו של מלך, אתם חלק מקבוצה אדירה חובקת עולם, שמתיישבת בכל יום בצוותא ליד אותו דף גמרא. אשריכם ומה טוב חלקכם. הוכחתם את השתוקקותכם למעיין החיים, דווקא בתקופה זו, כאשר לעיתים היה נדמה לכם, כי זה היום השני ברציפות שאינכם מבינים את כל השיעור. כעת, עם סיומה של מסכת מנחות, ברצוני לומר לכם, "לוואי יהי חלקי מחלקכם!!!".

לוואי

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

צעילוי נשמת

הר"ר **מנחם אביצור** ז"ל
ב"ר יהודה אריה ז"ל
ליום השלושים לפטירתו
נלב"ע בשב"ק כ"ד באייר תשע"א
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **רבקה הירש** ע"ה
ב"ר מנחם אריה ז"ל
נלב"ע כ"ד בסיון תש"ס
תנצב"ה
הונצחה ע"י ידידיו בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **אברהם יעקב פרידמן** ז"ל
ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע כ"ה בסיון תשנ"ד
גבאי בית המדרש סוכטשוב
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

קטע יומי מתוך הגליון השבועי
'מאורות הדף היומי - לילדים'

מסכת מנחות דף ק"ט יום ראשון כ"ד בסיון

מי התלוה לשמעון הצדיק?

לאחר מותו של אלֶכְסַנְדֵר הַגָּדוֹל מֶלֶךְ מוֹקְדוֹן, שְׁשַׁלַּט גַּם עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּתַקוּפַת בֵּית שְׁנֵי כָּבֵשׁ אֶת הָאֲזוּר תַּלְמִי, שֶׁהָיָה שָׂר צָבָא שֶׁל אֶלְכְסַנְדֵר. בְּעַת הַהֵיא כָּהֵן שְׁמֵעוֹן הַצְּדִיק כְּכֹהֵן גָּדוֹל וְהוּא פֶּעַל רְבוֹת וְנִצְרוֹת לְמַעַן הָאֱמָה, הֵן בְּרוּחָנִיּוֹת וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת.

בְּדֵף הַיּוֹמִי מְסַפֵּר שְׁשֵׁמֵעוֹן הַצְּדִיק יָצָא בְּשָׁנָה אַחַת בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים מִקִּדְשׁ הַקִּדְשִׁים, וְאָמַר: הַשָּׁנָה הַזֹּאת אָמוֹת. שְׁאֵלוּ אוֹתוֹ: מִנֵּי־אֵתָה יוֹדְעַ? הַשִּׁיב שְׁמֵעוֹן הַצְּדִיק: בְּכָל יוֹם כַּפּוּר נִכְנַס אֵתִי לְקִדְשׁ הַקִּדְשִׁים זָקֵן לְבוּשׁ בְּגָדֵי לְבָן שֶׁהִתְעַטֵּף בְּלָבָן וְהוּא גַּם הָיָה יוֹצֵא עִמִּי. וְאֵלּוּ בְּשָׁנָה זוֹ נִכְנַס אֵתִי זָקֵן לְבוּשׁ שְׁחוּרִים שֶׁהִתְעַטֵּף בְּשָׁחֹר וְהוּא לֹא יָצָא אֵתִי. אֲנִי רוֹאֶה בְּכָךְ רָמַז שְׁאֵמוֹת הַשָּׁנָה.

אכן, אחרי חג הסוכות נפטר שמעון הצדיק.

למנוי גליון לילדים חייג: 1700-500-151

העובדה שהתורה הורתה על השחיטה בשעה שאיסור "נבלה" לא היה קיים, היא ההוכחה הטובה ביותר לכך, שהשחיטה היא מצווה, שאם לא כן, לשם מה התורה הורתה על פעולה שאין בה כל תכלית. ובכן, זוהי אכן שיטת הרמב"ם אשר כתב, כי בשעה שאבותינו נדדו במדבר, הקב"ה לא אסר עליהם לאכול בשר בהמה שאינה שחוטה, רק בשר בהמה שמתה מעצמה היה אסור להם (רמב"ם הל' שחיטה פ"ד הל' י"ז, ועיין לקמן ז"א/א שנחלקו התנאים בזה): "כשהיו ישראל במדבר לא נצטוו בשחיטת החולין אלא היו נותרין או שוחטין ואוכלין כשאר האומות". איסור "נבלה" המקורי התייחס, איפוא, לבהמה שמתה מעצמה בלבד. איזה שינוי התרחש בכניסת אבותינו לארץ, שבגינו התרחב איסור "נבלה" על כל הבהמות שלא נשחטו? על כרחך אתה אומר, כי הוראת התורה "וזבחת", שיש לשחוט בהמה טרם אכילתה, שניתנה עם כניסתם לארץ, הרחיבה את דיני איסור נבלה על כל בהמה שאינה כלולה ב"וזבחת". הא למדת, שתחילה ציוותה התורה לשחוט, וכתוצאה מכך הורחבו דיני איסור נבלה. ברור, איפוא, שהשחיטה היא מצווה.

מדוע מברכים על השחיטה? התוודענו למחלוקת עקרונית זו, אם פעולת השחיטה היא מצווה, ודומה, כי ההשלכה ההלכתית המתבקשת מאליה היא, אם השוחט מברך על השחיטה. אם מצווה היא, ברך גם יברך, ואם לאו - לאו. והנה, להפתעתנו נגלה, כי לכל הדעות (פסחים ז"ב ועוד) מברכים על השחיטה "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו...".

הנצי"ב ("עמק שאלה" ש"ק אות י') מבאר על פי דברי הרא"ש (כתובות פרק א' סימן י"ב), כי מאחר שפעמים פעולת השחיטה היא מצווה, בשחיטת קרבנות, לפיכך, תקנו ברכה זו בכל שחיטה, גם בשחיטת חולין.

הט"ז (י"ד סימן א' ס"ק י"ז) מסביר, שברכת השחיטה אינה ברכת המצוות, אלא "ברכת השבח", להודות לבורא העולם.

מסכת חולין ללומדי הדף היומי דבולה בה

לימוד הדף היומי + המאור המבואר + מאורות ההלכה
במסכת חדשה מהודרת ומרהיבת עין | החידוד עם מאות תמונות צבעוניות לבאר הסוגיות באופן מוחשי | הלכות בשר וחלב והפרשת חלה כהוראת גדולי ישראל שליט"א

מבצע מעלין בקודש!
הביאו מסכת חולין מכל הוצאה ובכל מצב, וקבלו את המסכת החדשה עם כל התוספות בחצי מחיר!
ההחלפה במשרדי בית מאורות וגמון 1 בני ברק בלבד!

מאות תמונות המבוארות

לפרטים והזמנות: 1-700-500-151